

Szerkesztőségi iroda:

Rimaszombat, főter 32. sz. a.
Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmentelen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatk vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R-szombat, Losonezi-utca 24. sz. **Rábely Miklós** könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadó-hivatali illető előfizetési pénz-, hirdetmény-, nyilttér- és felszólamlások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos petitsor térfogata 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után 30 kr.

Nyilttér:

Egy sor 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont” kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönb minden hazai postahivatal. — Az előfizetések legezelszerűbben postautalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

Megyei tanszermuzeum.

A népnevelés és közművelődés érdekében egy közhasznú intézményt egyelőre erővel való létesítése végett legközelebb egy felhívást hozott lapunk három tekintélyes név aláírásával, t. i. hogy a megye székhelyén tanszermuzeum állíttassék fel. A lelkes hangú felhívás szépen hangzott, de el is hangzott. Kár pedig. Az általános részvétel és számosak közreműködése már a kezdeményezés első fokán át vihette volna azt az intézményt, mely a néptanítás fölvirágzására hatni csakugyan hivatva van.

Az ilyen vidéki muzeumok alakításának eszméje különben nem új, 1873-ban a vallás és közokt. miniszter bocsátott ki egy körrendeletet az összes törvényhatóságokhoz, felhiva azokat, hogy buzditás és anyagi segélyezés által hassanak oda, hogy vidéki muzeumok alakíttassanak, s ezek (ha tanszermuzeum lesz is az) az erkölcsi és anyagi támogatásban részesüljenek. „Nemzetünkre nézve — mondja a kormányrendelet — a kulturális haladás kérdése sajátlagos viszonyainknál fogva egyúttal a létfenntartás kérdése is lévén, felette kívánatos, hogy a tudomány és művészet iránti érzék, a kulturális haladás ezen legbiztosabb alapja, az ország minél nagyobb többségénél feltalálható legyen. Ennek elérésére, a mint a külföld példája is bizonyítja, legfontosabb tényezőül szolgáljanak a központban található nagyobb mérvű gyűjtemények mellett a vidéken lévő tudományos és művészeti czélú egyesületek és muzeumok, melyek a hivatottak részére a biztos továbbhaladást, a nagy közönségre nézve pedig a tudomány és művészet iránti vágyat eredményezik.” A megalakítandó tanszermuzeumra különösen ille- nek az utolsó sorok, mert senki se

fogja tagadni, hogy az számosak részére az öntudatos biztos haladást, a figyelő közönségre nézve pedig a fokozatos fejlesztés, a tudomány iránti vágyat eredményezik.

Az itt létesítendő tanszermuzeum lenne megyei érdekű, — miért is annak létesítése első sorban a megyei hatóságot illetné, mely áldozhatni tudna ez ügyre s ő adhatná meg a tanulságos lökést. Hisszük is, hogy e közművelődési intézet úgy a közönség mint magának a megyének javára, büszkeségére szolgálván — az utóbbitól a hazafias lelkesültség mellett meg fogja kapni az anyagi pénzerőt is.

A lelkes uraktól, kik mindnyájan nemes érdeklődéssel csüggenek a tudományos dolgokon, régiségi, természetrajzi tárgyakon, iparezikkeken, kik mindannyian kitűnő gazdák, jeles kertészek — elvárjuk, hogy e tudományos és közművelődési — megyei, tehát közérdekre előnyös hatást gyakorlandnak.

Egyesek a vidéken, az egész megyében, a rokonszenves érdekeltség legigazabb tanujelét fogják adni, ha az igen életrevaló intézmény támogatására a felhívás értelmében — tenni fognak.

A tanító urak buzgóságát kétségbe nem vonjuk, mert hiszen az ő legközelebbi érdekük, s az ő vágyuk volt 4 évvel ez előtt. Közvetlen közreműködhetnek, de másokat is megnyerhetnek ezen ügynek. Ahol a pap és tanító összeáll, egy akarattal egy czélú kivitelén törekszik: ott nemes ügy nincs kitéve a bukásnak.

A nagy közönség, ha meg van győződve, hogy a megalakítandó közművelődési intézmény érdekében fáradozó, önfeláldozó buzgalma férfiak felhívása érdemes, akkor álljon e lelkes férfiak oldala mellé s merjük mondani,

hogy úgy az eszme megfogamzik és nyomoruságos körülmények, zavaros pénzügyi viszonyok között is termő talajra talál.

Tegyen kiki csak annyit, mennyit kötelessége rá ró.

A megyei közigazgatási bizottság

f. hó 13-án tartott ülésből a következő közérdekű tárgyakat emelhetjük ki: A rimaszombasi járásban Okolicsányi István halála következtében üresedésbe jött eszdebiztosi állomásra a főispán ur által Vályi Kálmán neveztetett ki. A megyei pénztár megvizsgáltván, a pénztári naplók és a pénztár a már megszokott rendben találtattak. A kinstári erdőben már az erdőpusztítással hasonló fadópás megakadályozására a besztterezbányai kir. erdőigazgatóság azon rendkívüli intézkedést kérte, hogy több megjelölt megyei fapiaczon a kereskedők és faárúkesztők a nyers faanyag mi uton történt megszerzését igazolják. Nehogy azonban ezen korlátozás által a fakereskedés és faipar ok nélkül zsibbasztassék, a közig. bizottság egy újben saját közegeitől bejárja a jelentéseket.

Hogy a pénzügyi viszonyok örvendetes módon javultak, bizonyítja a kir. adófelügyelő jelentése is, mely szerint május havában az állami adóból sokkal nagyobb összeg folyt be, mint a múlt év ugyanazon havában. A m. kir. pénzügyminiszter elengedte egy tekintélyes földbirtokosra kirótt azon végrehajtási költséget, mely úgy keletkezett, hogy habár az illető bejelentette a kir. adóhivatalnak, hogy ezen illetéki tartozást az országos földhitelintézet-től felveendő kölcsönből fogja legközelebb fedezni, a végrehajtó ennek dacára a foglalást eszközölte.

A genesi, gócsi, fekete-lehotai, esetneki és főkép a dobsinai iskolák a magyar nyelv helyes és sikeres tanításaért a tanfelügyelői jelentésben kiemeltettek. Az országos nőipar-kiállításán — ezen jelentés szerint — leányiskoláink közül 84 lesz készítményeivel képviselve, a mi az e téren tett szép haladásnak bizonyítéka. — A mikolicsányi községi iskola részére az állami segély biztosítottván, a bizottság annak elhelyezése és tanítóválasztás iránt intézkedett, nemkülönb elrendelte a pelszei tanítógyűlés látogatóinak napi- és

utiköltségeinek kiadását a községek pénztárából.

A hillezi hadászati ut meredek részének áthelyezése most van folyamatban s rövid idő múlva befejeztetik.

A közegészségi állapot kedvezőnek mondható.

A mi kulturánk.

Irta: Doby Béla.

Rezső királyfinak a multkor egy rajnaparti német lap e ránk nézve nem igen hízegő ígétet adta ajkára: „Sok, nagyon sok kell még, hogy Magyarország kultur államná legyen...” Ezt mondta volna a királyfi — s ezen igen megütöztető némely lap s méltatlanul kódó keserű vezérezkékben reflectáltak a királyfi szavaira. Mintha bizony valami mélyen sértő igazságtalanságot mondott volna! Kiméltlen ugyan, ha a monarchia másik felével való összehasonlítás eredményeként tekintjük az ítéletet s igaztalan is, mert ott alig vannak jobb viszonyok, mint nálunk.

De teljesen igaznak fogjuk találni, ha meggondoljuk, hogy mit kell értenünk egy kultur-állam alatt? Csak vizsgáljuk meg állapotainkat: azon következtetésre jutunk, hogy még mi korántsem értük el azon fejlődési fokot, melyen e szép ezimet arrogálhatnók magunknak.

Be kell ismernünk, hogy kultura tekintetében nagyon hátra vagyunk a nyugati népektől, — lassu léptekkel haladva sok idő kell, hogy őket utólérhessük.

Ennek egyik oka az, hogy a sors a folytonos létért való küzdelmet rendelte osztályrésznünkül. Az egész ezred-éves élet folytonos szenvedés, folytonos küzdelem saját hazánkban, saját földünkön. Volt részünk a háborúk mindenféle nemében, a faháborúkban mindig mi voltunk a támadottak. Még a

TÁRCZA.

A „veres kereszt” apostolnői.

Veres kereszt. Mit akar ez a tárczában, mikor eddig minden journalista csak a vonal felett beszélt róla? Hja, kérem, a provincián különös privilegiumuk van a skriblereknek, épp úgy, mint a r...i tüzoltók trombitásának, ki egy alkalommal a nagy diákok disztornaszatát emelvény kitűnő hangszerevel, egy tréfi főpaptól privilegiumot kapott, hogy ezentul az athletikai klub disztornapélyén is csak ő fog trombitálni, ami azután olyan elbizakodottá tette, hogy 3 hónap leforgása alatt kitétték a szürét, ezzel megfosztották privilegiumától. — Ez a hasonlat ugyan bizteg, de hisz' a latin közmondás is azt tartja: omne similitudo claudicat.

Térjünk a tárgyra.

„Van szerepem a veres kereszt fiókegyletének megalakulása végett kibocsátott gyűjtő ívet önnek pártoló figyelmébe ajánlani.”

„Köszönöm a megtiszteltetést, jóvá irjam igénytelen nevemet?”

„Kérem a rendes tagok lajstromába.”

„Díj?”

„Csak 1 frt.”

„Csak egy frt, ezer örömmel — krix-krax, ime szép nagysám.”

A gyűjtő tehát „szép nagysám”, az aláíró egy fiatal ember.

Az egyik szép nagysám ki-felóra mulva a másik belebenn:

„Van szerenésém a veres kereszt fiókegyletének stb.”

„Bocsánat, éppen most irtam alá rendes tagul magamat — azon kötelezettséggel, hogy a jótékony egylet jegyzőségi s egyéb teendőiben közreműködni fogok. A tagsági díjat — egy o. é. forintot — is lefizettem.”

„Az nem lehet, aki 1 frtot fizet — az nem rendes, csak rendkívüli tagja az egyletnek — fenti kötelezettséggel.”

„Mennyivel tartozom tehát, ha rendes tag akarok lenni?”

„Vagy hat évre beiratja magát, minden évben 1 frtot fizetvén vagy egyszer mindenkorra 10 frtot fizet.”

„Köszönöm a felvilágosítást, — szabad kérnem . . . krix-krax — egy malacz — se baj, — méltóztassék a 10 frt . . . kezeit csokolom.”

Irgalom istene! egy fél havi fizetésem oda van, még egy ilyen „kedves” látogató Ki az? Szabad! Jaj Jeruzsálem!

„A szolgája! van szerenésém a veres kereszt fiókegyletének megalakítása végett stb.”

„Bocsánat nagysám, épp az ismét lettem rendes és rendetlen tagja, fizettem 11 o. é. frtot.”

„Hát tudja mit — a lelke, milyen konfidens! — nekünk az a diesőségünk, minél több aláíró van az ivünkön, írja magát alá, mint adományozó.”

„Mennyivel, ha szabad kérdeznem?”

„Tetszése szerint, itt az iv.”

„Köszönöm . . . krix . . . krax — 1 frt; méltóztassék — csokolom kezeit.”

Meg vagyok löve, — oda a koszt és kvártélypénz fele, a követválasztásra egy picuzul sem marad. Egy álló hónapig csak veres keresztokról álmodom.

Szép hölgyeim, bájos 12 apostolnője a veres keresztnek, hiába csuesoritják szájaeskaikat, ez az önk munkája! Önök lötték agyon az én tárczámot golyó nélkül. De mit mondok — az önk tüzsugárt lövellő szeméinek még az ördög se tudna ellenállani!

Kitűnő kombináló tehetsége van annak az elnöknek: lányokat és fiatal menyecskéket küld ki verbuválni, s minő logika! a lányokat fiatal emberekhez, a menyecskéket nős férfiakhoz vagy agglegényekhez. 12 bájos hölgy egy vármegyét kipusztít . . . akarom mondani meghódít, nem egy kis várost. S minő hölgyek! — az utolsó garast kimuzsikálják, akarom mondani kikönyörgik a zsebedből. Csodálattal, hogy nőket nem vesznek be katonáuk, van-e várparancsnok ki pl. 12 szebbnél-szebb előtt nem kapitulálna? En nem képelek ilyet még Muszkaországban se!

Három volt nálam, hátha mind a tizen-

kettő megjelenik; képes volnék az ingemet zálogba tenni? S milyen egyszerűen, cifra pipere nélkül tették tiszteletüket, még előttem is ellenállhatatlanná lett a három, tanum legyen a tárczából kirepült 12 pengő forint. Pedig hát én se kiborotvált szakállu, se jó táncos, se kitűnő udvarló nem vagyok, a garderobom se valami kiváló, hogy az izléses és drága ruháknak köszönhetném a sürü látogatást, mert hisz' tudvalevő, hogy ezekkel a jó tulajdonságokkal megáldottak lettek a kiválasztottak. Az igaz, hogy azok a par excellence nélkülözhetlen, kiválogatottak két harmada azt se tudja, mi hát az a „veres kereszt” s fennen dicselkednek „nálam mind a 12 nő látogatást tett.”

No de ne irigykedjünk; meghódítottunk mindnyájan a paesirta-hangok előtt, ne sajnáljuk a pénzt, mikor olyanok kéri, kik boldogításunkra vanak teremtve. Tekintsük a nemes ezét, nézzünk fiainkra, kik a vérmezőn elhullva — ezektől a hölgyektől, kik anyák lesznek, nyerhetnek tépest, szeretetet.

A szeretetért én feláldozom még a szerelmet is!

Hanem különös!

Tudják-e szép hölgyeim, mi az az aczél-bronz? Hallották-e hirtét annak a technikai találmánynak, mely egy robbanó lövegével tizével szedi az áldozatokat? olvastak-e egy embernek elriasztó eszméjéről, pokoli gondolatáról: hogyan lehet ölni, gyilkolni? Nem olvastak.

békében sem hagynak nyugodni, mint egy ösztönszerűleg ellenünk törnek: terjeszkedni iparkodnak, meghódítani, assimilálni törekednek.

Exklusív helyzetünk s e folytonos létért való küzdelem bénítja meg erőnk s nehezíti kulturális haladásunkat.

Ennyi a mentő argumentum, mely hátramaradásunk mellett felhozható, a többi ok saját magunk kerendő s csak saját magunk lehetünk a vádlottak és vádlók egyaránt.

De tekintsük az egészséges fejlődés és kultura tényezőit.

Mik teszik az államot kulturállammá? Kifejlett mezőgazdaság, rendezett vagy, solid ipar, virágzó kereskedés; nemzeti irodalom, eredeti művészet, erkölcsös családi élet, gondos népnevelés s minden téren nyilatkozó finomabb izlés. És a legfőbb az, hogy a kultura minden tekintetben nemzeti legyen.

A politikai és nemzetgazdasági tényezőket mellőzöm, azokat hivatottak bíralták és bírálják folytonosan. Ipar-és kereskedelmi állapotaink feltűntetése szakember körébe vág, csak társadalmunk legégetőbb kérdéseire s hiányaihoz kívánok pár megjegyzéssel hozzájárulni, melynek javítása nélkül alig tarthatjuk magunkat kultur nemzetnek.

Vegyük szemügyre az emberi élet főbb phasisait: mindjárt meglátjuk, mennyi a hiba, mennyi a kölesönös bűn, mit az egyes a társadalom ellen elkövet s viszont mily nagy a figyelmetlenség, mellyel a társadalom az egyesek iránt viseltetik.

Mindjárt a kezdetnél oly dolgokkal találkozunk, melyek méltán megdöbbenhetnek s lealázhatnak bennünket. Hogyan vétkeznek az anyák, hogyan vétkezik a társadalom a csecsemők irányában! Még annak sorsa sem irigyelendő, kinek végzete megengedte, hogy a „törvényesek“ lajstromába kerüljön. A szegényebb osztály manap a gyermeket nem „áldás“-nak hanem inkább nyügnék tekinti: szeretet hiányában, de leginkább tudatlanság miatt a szülők keveset ügyelnek annak egészséges fejlődésére; hány ostoba anya van, ki a legbármegbízhatóbb eszközökkel, hogy síró gyermekét csitítsa; egyet magam is ismerek, ki nem szivtelenségben, de óriási tudatlanságban pálinkával itatta pár hónapos kisdédét s így ölte meg négy gyermekét. A felsőbb osztálynál pedig rendszerint idegen dajkát fogadnak gyermekük mellé, mely szintén a kárhóztatni való dologhoz tartozik; nagy vétség az is, hogy a kicsikét kávéval táplálják, pedig százszor jobb lenne e helyett egy kis cukros tej — az emberiség e legtermészetesebb tápláléka. A francia akadémia már rég kimondta tekintélyének egész

súlyával, hogy a fehér kávé — mint a kávé és tej tökéletes vegyülete — nem-hogy tápláló, de káros hatású még a felnőtteknek is, hát még a kisdedeknek. Na de mi nem igen szeretjük a tudomány szavára füleinket megnyitni s annak vívmányai talán nálunk érvényesülnek legnehezebben s legkésőbb.

A rossz gondozás az oka, melyben a kisdedeket részesítik, hogy nálunk olyasmi történik, — a mi más államokban hallatlan, — hogy fele elhal a gyermekeknek, mielőtt az öt évet betöltötték volna.

Pedig mind e baj orvosolható lenne, ha orvosaink, lelkészeink, a tanítók s más emberbarátok, kiket a kötelesség tudata lelkesít, s szívkön viselik a legelső nemzeti ügyet: a nép gyarapodását s egészséges fejlődését, minden eszközzel oda hatnának, hogy a köznépet felvilágosítsák s megtanítsák a legfőbb egészségügyi elvekre. Bizony a népies egészségügyre még a katekizmusnál is égetőbb szükség van s halásabb studium lenne valamennyinél!

De mit szólunk azon szerencsétlenekről, kiket a társadalom még születéskor megbélyegez s mintegy kivételéből, kiknek jövőjével s jogi állapotaival kímél törődik . . . értem a „törvényteleneket.“ Igazán elszomorodhatunk, ha meggondoljuk, hogy e nagy kontingense az újszülötteknek lelencházak hiányában a társadalom gondoskodása nélkül legtöbbször nyomorban pusztul el, vagy az anyák szegényének esik áldozatul. Mondhatjuk-e kulturának ez állapotunkat a szó igazi s nemes értelmében? A lelencházak egy megyéből sem szabad volna hiányozni s ha már az állam nem gondol e szerencsétlenek jövőjével, az egyeseknek kellene e nagyfontosságú humanus ügy élére állani, mert vétkezünk az emberiség ellen, ha e kisdedeket, kik az anyai szív melegét s az anyai csók édességét kénytelenek nélkülözni, végkép elhagyjuk. S az anya . . . a társadalomhoz fordul, hogy első bukása után felemelje őt; s felemeli-e? nem . . . sőt lejjebb tiporja! Pedig a humanitárius törekvéseknek ezeket sem volna szabad figyelmen kívül hagynia. Kapcsolatban ezekkel a kisdédóvással eszméje jut eszembe, — ez ügy még maig is sántikál. Amióta Brunswick Teréz e művelt s lelkes honleány 1828-ban hazánban a kisdédóvok alapját megvetette, több helyen felkarolták ugyan ez életrevaló eszmét: de mégsem tudták azt oly népszerűvé tenni, mint Német- és Franciaországban. A gyermekvilág e megbeesülhetlen és áldott intézménye iránt még ma is érezhető a közönyösség, pedig a kisdedek ártatlan életében visszatükröződik a lelkes kez-

sággal — most is a lepkéket kergeti, nem tudja Ön azt a közmondást, hogy a lepkét üző nagyon könnyen gödörbe botlik? Ön most is az akar lenni még, a mi az illatos virág? a természet minden adományával felruházott nő? Verje ki már egyszer fejéből a megtestesített soha nem nyerhető eszméket, a bolondos gondolatokat! — Azt mondja nekem: szerelem kell önnek, mert — ezt olvasta valahol — az isten a világot a lélekért a lelket a szerelemért teremtette.

Igen, de ha a szerelmet értette, milyen lélekkel hozta kapcsolatba? Azután tud-e ön még hinni az istenben; emlékszik tán — zárdanövendék korából — mit mond annak 2-ik parancsolata: „Az én nevémet hiába fel ne vedd!“ Nem fogadom el a fenti hasonlatot. Azt még megengedném, hogy az az ön természetfölötti lény a világot a szívért — a szívet a szerelemért teremtette, de önréve így sem állhat, mert a kinek szíve nines, az szeretni nem tudhat. — Van szíve? akkor az már nem bírja meg az igaz szerelmet. Bebizonyíthatom ha akarja. Ne említse a szívet és szerelmet együtt — egyszerre.

Ön minden áron a megvalósíthatatlan után áhitozik. Elhiszem, ismerem érzületét, jogait is elfogadom, mert hiszen még fiatal (én is az vagyok) mégsem vonok le elmondott szavaim értelméből egy csipetnyit sem, mert azok igazságáról szentül meg vagyok győződve. S a megvalósíthatatlant keresve —

deményezők és alapítók áldott szelleme.

Egészségügyi viszonyaink pedig éppen a legrosszabb lábon állnak a kultur-államok között; pedig a tisztaság a műveltségi állapotnak majdnem bizonyos mértéke. És ez a legutolsó gondja nem csak az egész államnak, de a fővárosnak is. — Nálunk a halandóság a külföldhöz képest a legszomorubb arányt tünteti fel; csak Budapesten a lakosságnak több mint egy tizede egészségtelen pincze szobákban nyomorog. Veszeloyszky tanár 12 nyugot-európai állam statisztikáját összehasonlítván, azon eredményt éri el, hogy nálunk 10 éven át százezernél több ember hal el, mint amennyit a művelt nyugat legnagyobb halálzási átlaga felmutat.

Akar merre nézünk — mindenütt csak az egészségi viszonyok esztelen, vétkes ignorálását látjuk.

Nézzük a lakó házakat, iskolákat vagy bármely épületet, rossz világításával — szellőztetés nélkül, hiányos vagy éppen semmi csatornázással. Lásuk a városok piszkos, bűzös pinczelakásait, hol a cselédek és szegény sorsuak tengődnek, hol a piszok és por mindenféle ragály csiráit rejtegetik magukban.

Mit szólunk még a szegényebb faluk viskóiról, ezek a legkülönbözőbb nyavalyák örökös kísértetei, melyekben az illem és erény jelentés nélküli szavak.

Ha már a házak — a civilizáció e külső héjái — ily állapotban vannak, — mily állapotban lehet a benne fejlődő kultura?

És mégis mi akarjuk magunkat művelteknek tartani, hol mind e bajokon segíteni senki sem tartja kötelességének, se állam, se egyház, se megye, se község; hol a földes urak barmaik jólétére és tisztaságára nagyobb gondot fordítanak, mint szolgálkára, kiknek munkája biztosítja nekik a jólétet. Innen van, hogy falun a paraszt, a városokban a munkás népegyre satnyul, elkorosul, elhal, mert az egészséges emberi életmód leglényegesebb követelményeivel sem rendelkeznek. Ezen gondolkozának mindazok, kik a „hon atyáinak“, a „nép boldogítóinak“ szeretik magukat nevezetelni; ezen az állam férfiai és minden politikusai, mert a nép közegészségügyének javítása oly feladat, melynek meg kell előznie minden egyebet, mert első sorban ezzel biztosíthatjuk a nemzet nagyságát és jelentőségét. — Hiába mutatunk a multa: a győzelemi és diadal emlékeire; hiába büszkélkedünk cifra hadseregünkkel, haladó irodalmunk s közintézetünkkel; hiába hivatkozunk a magyar nemzet szellemi ébredésére — míg a statisztika a népesség csökkenését tünteti fel, mint az

engem kérdez mi az? tölem akarja megtanulni: mi az édes, üdvözítő szerelem? Lássá, én mosolyogni se tudok már, de erre a naiv kérdésre nevetni is bírok. Erőszakolja a feleletet? Ne tegye kérem, így meg nem értjük egymást. Ha ezt elolvassa — ugy-e elkaczagja magát? gorombának vagy tuskónak nevez el, ki tudatlanságát nem akarással mentegeti? Legyen a hite szerint.

Mindez hagyján de ön még tovább megy s nekem ajánlja az ideáját, ösztökél, hogy csak szeressem s felsorol egy koszorut tevő virágszálat, szabad akaratomra bízva a kedvező választást. Ez — asszonyom furesa, ha nem különös, — miért ajánlja nekem azt, a melyet nem ismer, a melynek jóságáról az én csekély tudományom (!) után akar meggyőződést szerezni? vagy tapasztalataimat érti? ha igen, úgy elérte célját, a kiröppentett nyíl elevenre talált, mert hisz ön igen jól ismeri az én tapasztalataimat!

Ajánlatát el nem fogadhatom, — ez udvariasság remélem, nem távolítja el tőlem — messzebb. A felsorolt „szépek“, a gyöngye virágok csak viruljanak mások számára, én közülök leszakítani egyet sem fogok. Bizza ezt a munkát ügyesebb mesteremberre. Nem akarom én sem a bimbó, se a teljes virág halálát, hamis kezekkel érinteni sem fogom, nem akarom, hogy átkozzon a kertészük.

Még ezzel sem elégszik meg; mintha előre számított volna daczos visszautasításomra

idén: addig joggal félhetünk, hogy végképpen elvesztjük történeti jelentőségünket s lassanként magunk is elenyészünk!

Pedig az egész baj orvoslása nem sokból áll . . . Egészséges lakás, tiszta levegő és víz, romlatlan élelmiszer, azon követelmények, melyek a jólétet és megelégedést teremtik. Vagy olyan kivihetlen lenne az, hogy pl. minden városban és népes községben egy-egy fürdőház állíttatnék, hol a szegényebb sorsuak ingyen vagy csekély díj mellett használnák az erő és egészség elengedhetlen tényezőjét. Ily intézményekkel regenerálhatnók a nemzetet s teremtenék oly állapotot, mely a kultura fogalmának megfelel.

Vagy talán a népnevelés terén tettük meg mindazt, mit a 19-ik század civilizációja megkövetel egy államtól? Éppen nem. Hiszen még az iskolák építésénél sem tekintjük a legáltalánosabb egészségügyi szempontokat. 80—100 piszkos fiú és leány-gyermeknek vezető nevelését egy szegény tanító egy kis szobácskában, kinek évi jövedelme alig haladja meg a község legutolsó tisztviselőjének — a bakternek — fizetését; ezek adják meg az új nemzedéknek, a haza leendő oszlopainak az első nevelést, az ő kezükben van mintegy jövőnk sorsa — s velük a legkevesebbet gondolunk! Várhatunk-e tőlük ügybuzgóságot, lelkiismeretet s a nevelés ügyeért való lelkesülést, ha nyomorogni engedjük őket, ha megvonjuk tőlük az elismerést és jutalmazást. A legtöbb a kenyérkereset gondjai alatt elveszti önértetét, jellemét; csak egy megszorító esetet említek. Zemplénmegye tanfelügyelője egy izben vizsgáló körutat tett s én is hozzá csatlakoztam; egy felvidéki község iskolájába vezetett, hol egy rongyosan öltözött meztelen lábú „paedagogus“ jött elének levett kalappal s mindkettőnknek kezét csókolta!

E jelenetre keserű érzés fogott el, — eddig nem tudtam egy tanítót ily rabszolgai helyzetben képzelni!

De hány községünk van, melynek még ilyen néptanítója sines.

Szegény ország, míg ilyen kezekben van néped nevelése — ne tarts számot a művelt névre!

Az állapot pedig mindaddig nem változik meg, míg az állam képzett tanítókról nem gondoskodik s azokat oly tisztességes fizetéssel el nem látja, hogy az anyagi gondoktól szabadon teljesíthesse hivatását.

Vagy ezt talán anyagi erőnk nem engedi? Nem engedi, mert nem akarjuk. Hol a cifra hadsereg, embert ölő találmányokra s kalandos politikára évenként száz milliók jutnak, ahol az állam sok mindenféle rendű és rangu

— ön, hogy próbára tegyen: még egy nevet említ. Ez asszonyom iszonyu kegyetlenség; fogja-e még hánytorgatni, hogy szíve van!?

Egyébiránt telek önnek. Kijelentem, hogy én leszoktam már a virágok szeretetéről; nem szeretek különösen olyan virág mellett kertészkedni, melyet leghamarabb sujt a fagy, olyan mellett se, melynek a napsugár is árt. De még attól a virágtól is félek, mely mellé igen sokan szeretnének kertésznek beszegődni. Utal ön ezelőttre. Igaza volna, ha az volnék még, aki voltam.

Szerettem csak nem régen a százszorszépet, de akkor sem a száznak szépet; szerettem az ibolyát, ha magam találtam rá, de rá sem bírtam nézni, ha gavallér gomblyukában találtam; szeretni tudtam volna sok-sok virágot, de nagyobb részük az idővel haladó, ha derült, mutat, ha borult, lekonyul. Állhatatlan, ingadozó, szél, eső, hideg, minden árt neki. Mikor elvezze hát birtokosa kellemt, illatát, üvegházban tartsa mindig? A róza se kell már nekem, két évszakon nyílik, két színű.

Akar még többet tudni tőlem? Gondolkozzék ezek fölött, én is gondolkodom, — megkapja tőlem a másik választ is. Jó éjt asszonyom!

Ha már a veres kereszt alá szegődtek — megmondom: egy hatalmas szellem agyában fogamzott meg a gyilkoló és romboló fegyverek legborzasztóbbika — az ágyú, mely biztosan öl, mely nemzetek legerősebb támasza lehet háboru idején. Ez az ember egy agy tábornok volt, ki csak nem régen lőtte magát szíven, hátrahagyva öldöklő találmányát s annak megfizethetetlen titkát. Egy haszon-talan kis golyó a halottak országába vitte, pedig módjában volt ágyúval agyanlőnie magát. Többet ne tudjanak önk róla, elég ha a bécsi arzenálban tudnak. Ezeket csak azért hoztam fel, mert a veres kereszt juttatta eszembe. . . . Legyünk szerelmesek mindnyájan belé. „Nem látod, a veres kereszt mint ragyog, mint gyűjti a jótékonyaság táborába a női szívek ezreit, százezreit.“

Követjük önöket nemesak a templom- de a haza oltárához is. **Abellino.**

Rendetlen levelek.

I.

Asszonyom! Ön most is a régi, ön most is arról álmodozik, a minek valóságához soha se juthat többé, a melyet örökre elveszített s visszanyeréseért még akkor is hiába törné magát, ha befutva az egyik életpályát, mássikhoz kezdere: ha két élete volna? — Ön most is az a leány, ki telve ábránddal, bohó-

ingyenélőiről, nagy czimról és fizetéssel alkalmazott felesleges hivatalnokairól oly bőkezűleg gondoskodik; hol pusztán a lojalitásból milliókat dobnak ki a fény és pompa fitogtatására: ott a néptanítók javára is juthat valami. De ha egyébre nem is — erre jutni kellene.

Igy tanulja meg a nemzet nagy tömege, a földmivelő és szolgai osztály az írást és olvasást, megtanulja, hogy ismét ellelje. Az állam megfélemlítő kötelességének, midőn írni és olvasni megtanította, ha leveszi róluk kezét?

Hol van a többi eszköz, hol a gondoskodás, hogy az ábécének hasznát is vegye, hogy magát képezze, hogy a leghasznosabb és legegészebb kérdésekkel és dolgokkal megismerkedjék? Hol vannak a köz-könyvtárak, népies iratok, az olvasó népdalok, melyek tájékoznak őt hazája helyzetéről, figyelmeztetnek kötelességeire és jogaira, melyről a legtöbbnek fogalma sincs? Ezekről ne is kérdezősködjünk, ezek a mostani század megvalósíthatlan álmái! Van-e tehát okunk kérkedni kulturális haladásunkkal, mikor a nemzet nagy tömeget mintegy készakarva a legnagyobb tudatlanságban hagyjuk?!

Politikai jogokkal ruháztuk fel őket. Tizenegymillió embernek adtuk jogot harcolni az alkotmány sánczaiban, de arról megfeledkeztünk, hogy e nyers tömegnek nevelést is kell adnunk, hogy e szép jogokkal élni tudjon, hogy felismerje ellenségeit és barátjait, hogy ismerje legalább általánosságban nemzetét multját, a fizika és egészségtan legfőbb elveit.

A nép apostolai e téren mutassák meg, hogy szeretik a „felső népet“, hogy a nép jóléte és nevelése nem csak üres szópengetés előttük, de elv, a legnemesebb elv, mi csak egy embert és hazafit lelkesíthet!

Szomorúan be kell vallanunk, hogy a kultúra basisa; az egészségügy elhanyagolva; a kultúra terjesztője: a népnevelés — a legmostohább körülmények közt lassu munkát végez; irodalmunk sokat termel ugyan, de közép-szerűt s nem elég nemzetit és általánost. Már ezek is elegendők, hogy egy kis sére szerényebbek legyünk, s ne nagyon hangoztassuk magas műveltségünket.

A haladás azonban — a multtal összehasonlítva szembeszökő; a baj csak az, hogy nem elég tartja szem előtt a nemzeti irányt.

A magyar fajt kell jobban ápolnunk és nevelnünk, a kicsinyeket meg kell tartanunk. Az egészségügyi felügyelet — kivált az alsóbb néposztálynál, kisdédóvás, lelenezházak, népiskolák sokkal fontosabb kérdések a nemzeti jólétre, mint a hiábavaló közjogi viszály, s más üres politikai kérdés.

Ezen kérdéseket vegye programjába minden képviselő — ezen gondolkodjunk, ezt tanulmányozza. Ez legyen politikánk alapja és sarkköve.

Iparunk jövője. *)

Tudományos körben a népnevelés-ügy fejlesztését a legteljesebb tanintézetek (egyetemek) decentralizációjára, szaporítására által válik elérhetőnek. Hasonló nézetnek hóolt ujabban törvényhozásunk az ipar-ügy terén, midőn az ipartörvénynek a közvélemény által sürgetett revisiója helyett, nálunk még eddig honosítottan, avagy gyenge gyökeret vert iparágakat a nagy iparban, óhajtja állami kedvezmények által lendületbe hozni. A jövő lesz ezen intézkedések tüzpórája. Annyi bizonyos és már eleve is constatatlan, hogy ez oly orvosság, mely semmi tekintetben sem árthat, de használhat. Használhat nagyban: a nagy iparosnak, gyárosnak, a gazdag vállalkozónak, nemzetgazdaságunknak és kicsinyben: az egyes munkásoknak. De utóbbiak dus reményekkel, mohó vágygyal az ipartörvény átalakítására várakoznak. E munka nem képez pártkérdést, habár minden politikai párt fölveszi programjába. Mert egy párt sem tömörül bizonyosan, határozottan körvonalozott nézetek közé s illetve az átalakítás anyagjául szolgáló eszmék nem

a parlamenti pártállások, hanem egyéni felfogások szerint oszlanak meg.

Tagadhatlan, hogy sok üdvöst hozhat egy új törvény, de minden jól nem biztosíthat, minden bajt el nem távolíthat és a hozzája kötött vérmes reményeket egész terjedelmében szerény nézetünk szerint — nem valósíthatja meg.

Az iparosoknak maguknak kell magukon segíteni. És segíteni fognak, mert jól indultak. Engedtek a kor hívó szavának és bizonyára a lelkekben fölébredt előre hajtó ösztönnek. A műveltség minél lejjebb száll az alsó rétegekbe, az öntudat annál szeleesebb körben éled fel. A járszalag kezd nélkülözhetővé válni. Egyesülnek, nem mert kényszerítő rendszabály parancsolja azt rájuk, hanem mivel felfogott érdekük ezt javasolja; eszmét cserélnek, mert tanulni, okulni kívánnak és egymás bírálatát hívják föl, mert önérettel mutathatják elő kezük munkáit.

Ez a helyes út. És a magyar ipar, — mely csakugyan nem volt, hanem lesz, — boldogulni fog, mert boldogulnia kell!

Nem késtünk el. Senkit sem vádolhatunk hibáért. A természetben nincs ugrás. Meg kellett várni a természet rendes fejlődését. Eddig mezőgazdasági állam voltunk, most már a második stádiumhoz értünk: leszünk, (de mezőgazdasági érdekeink fentartásával) iparállammá. Epen az a tapasztalat, hogy mindnyájan érezzük iparunk hiányait, e tekintetben való viszonyaink nyomásosságát, legjobban bizonyítja ezt. Fáj a térdünk, karunk, mert nővünk. Minden átalakulás érezhető hatást okoz.

Es ezen átalakulási processusban jelentékeny közreható feladat jutott a kiállításnak. Ez uttal az iparkiallításnak, mely oly intézmény, mely az iparunk bizonyos időpontban való fejlettségi fokát követésre buzdító előnyével s a jövőben elenyészeltető hiányaival ismerteti meg a termelők és fogyasztók között való forgalom (szélesebb értelemben vett adásvétel) elősegítése mellett. Vagyis egy szóval a tárlat: hévmérő; az ipar-tárlat: az ipar hévmérője.

Kétségbe vonhatlan, hogy eddig pénz-erőnk elcsesített igényeink kielégítése céljából országunkból kivándorolt. Némely iparágunk a fentírtott állami kedvezmények nyújtásával azonban megadatott a lehetőség a külföld hasonló iparágaival egyidőben fenállhatni, azokkal méltó versenyre kelni. Már ezeknél bennmarad pénzünk. A pénzügyi kapacitások hitelt érdemlő állításai szerint az ujabban törvényesen létesített rente conversio alatt ismert, nagyszerűnek nevezett pénzügyi művelet állami hitelünket roppant nagy mérvben emelte, melynek észszerű következménye, hogy a külföldi tőke nálunk elhelyezést fog keresni. Ismét pénz, mely munkát teremt, forgalmat alkot s miként a nyári eső a növényzetre, az iparra jótékony hatást gyakorland. Ehhez járulnak még az uszorát megszorító, megakadályozó törvény és (a zálogházakra vonatkozó újabb) kormány-intézkedések, valamint az olvasó kölesönt biztosító országos hitelintézetek. Ugy, hogy ezután nálunk értelmét veszíti az eddig csaknem szó szerint alkalmazásban volt közzgazdasági elv: a pénz pénzt csinál, hanem helyesen akkép lesz formulázható: a pénz munkát, a munka pénzt csinál.

Végül ne feledkezzünk meg arról, hogy az ipartörvény revisiója előtt állunk.

Nem lehet ezünk és nincs hozzá tehetőségünk iparunk jövőjét feltárni, de azon néhány szembőlő jelenségre, melyekből arra következtetni lehet, jól esik ezuttal rámutatnunk és elmondanunk:

Jönni fog egy jobb kor!

Levelezés.

Rimabrézó, június 11.

A kishonti ev. esperesség f. hó 10-én Rimabrézó gyűlést tartott, a melynek rendes vagy rendkívüli voltát senki sem tudta előttünk meghatározni. Az összehívó körlevélben, tudomásunk szerint csak egy tárgy, t. i. az egyházkerületi rendszert-javaslat volt kitűzve, de aztán tényleg a kellőnél is több lett.

Szontagh B. esp. felügyelő ur a megjelelésben akadályoztatva lévén, az elnöki szék elfoglalására Dr. Patzek Mór ur, mint tisztelt legidősebb egyházi felügyelő kéretett fel. Erre Gábor L. esperes ur Laucsek Imre főrézi, és Holko Mátyás rimabányai lelkészek halálát jelenté be; majd azt jelzé, hogy az esperességi tisztviselők három évi mandatumára lejárt, minélfogva új választás rendelendő el; majd pedig a főrézi papválasztásra vonatkozólag azt indítványozá, hogy ezen egyház utasításék, miszerint az esperesség előleges pártfogása mellett folyamodványt adjon az egyetemes convent elé oly czéllal, hogy ez a legfőbb fokolag megerősített határozat feloldásával Laucsek Dániel megválasztását engedje meg.

Ugy hallottuk, hogy a főrézi egyháznak ez ügyben tanusított makedes renitentiáját legyeztető en indítvány, a gyűlés tagjainak a szenvedélyességtől ment s higgadtan gondolkodó részénél általános megbotránkozást szült azért is, mivel legutóbb az indítványozó esperes ur volt legfőbb okozója annak, hogy ez a

kérdés oly akuttá vált s mivel ez ügyet ezelőtt néhány nappal épen ő, már végrehajtás végett, a megyei törvényhatóság kezébe adta át, most pedig ezen retrograd lépéssel a bizonytalanságok újabb szaporitá.

Ily előzmény után a hangulat elkeseredett és ingerült volt, kivált midőn azon kérdés vetetett fel, hogy a főrézi egyház felügyelőjének, ezen hivatalától való felfüggesztése jogosan történt-e vagy nem? Ennek eldöntése az esperességi törvényszékre bízott.

Az egyházkerületi rendszert-javaslat, hosszú vita után némely módosításokkal elfogadott. Az elrendelt esp. választások intézésére bizottság neveztetett ki; Iglón tartandó kerületi gyűlésre pedig képviselők választottak. Az ezeken kívül még több tárgy letárgyalása után délutáni 2 órakor befejezett gyűlést közebb követte.

r. l.
Ratkó, jun. 15.

A kövi választókerület volt országgyűlési képviselője Szentiványi Árpád e hó 13-án tartotta nagyszámú választói előtt beszámoló beszédét Köviben.

Kerületünk mint kormánypartii képviselő lett a törvényhozók testületébe felküldve, de időközben, nem rokonszenvezvén a kormány politikai eljárásával, az ellenzék táborába lépett, ami különben összes választóinak politikai nézetével találkozott.

Elnökölő Latinák Rudolf, a tartott beszámoló beszéd után Szentiványi Árpád urat a jelöltség elfogadására, a választó kerület egyhangú ohaja következtében újlag felszólította és kérte egyuttal, hogy ha tapasztalja valamiben a kormány czélszerű eljárását, ott inkább segítőkészek annak kivételésében, míg ellenben — oly esetekben — hol meggyőződése ellenére követné a politikát, csak itt ellenkezék.

Szentiványi Árpád legjobb szándékáról biztosítva választóit, azok bizalmának eleget teendő, a jelöltséget újból elfogadta.

Ez alkalomból a képviselőjelölt másnap ratkói választóit szerencseltette többek társágában, mely alkalommal az elemi tanuló ifjúság tavaszi multságában is részt vett, hol a lelkesedési kedvderítő köszöntésekben nyert kifejezést.

E megtisztelő látogatásnak köszönhető, hogy ez alkalommal többen vettek részt a tavaszi multságban, mint az egyébkor történni szokott, s így vált lehetővé, hogy a jelen volt hölgyek koszoruját összeállíthattam. Ott voltak: Fischer Karolyné, ifj. Danis Mártonné, Dobrovitsné, Szklénárné, Szontaghné stb., továbbá Fischer Klementin, Fischer Gizela, Tóth Jolán, Balogh Ilka, Csernok Irma, Szklénár Irma, Zimann M. Martiny P. Hoznek M. Zúz, Dobsinszky és Bradovka nővérek.

A kir. igazságügyminisztértől.

Körrendelet

valamennyi kir. törvényszékhez, járásbírószághoz és ügyészséghez.

1805. I. M. E. — Az országgyűlési képviselő-választások közeledvén, kötelességemnek tartom a bírákat és kir. ügyészeket az 1869. IV. t. cz. 11 §-ára, illetve az 1871. XXXIII. t. cz. 16. §-ára, a bírósági hivatalnokokat pedig az ügyviteli szabályok 20. §-ára figyelmeztetni, melyeknek értelmében politikai jogaik szabad gyakorolhatása s meggyőződésüknek előzetes söt nyilvános kijelentése is meg van ugyan engedve; de másrésztől nem egyeztethető össze sem az idézett törvénnyel és rendelettel, sem pedig — és különösen — a bírói állással, hogy akár politikai véleményük, akár képviselőjelöltjük mellett toborzást gyakoroljanak, vagy nyilvános helyeken avagy gyűléseketben szónokoljanak.

A legsúlyosabb felelősséggel terhelné magát azon bíró, kir. ügyész vagy bírósági hivatalnok, a ki hivatalos állását felhasználva, pártfele, vagy az ő pártjára történő részére hivatalos állásától függő — bármily előnyt helyezne kilátásba, vagy az ellenpartiatkat hivatalos állásától függő hátránnyal fenyegetné. Egyébként öröme adok kifejezést azon várakozásomnak, hogy nem fordulandó elő eset, mely kötelességem tenné alkalmazni mindazon rendszabályokat, melyeket a kötelességgöről megfélekedező bírák, ügyészek és bírósági hivatalnokok ellen a törvény az igazságügyminisztér rendelkezésére adott.

Kelt Budapesten, 1881. év. jun. 8-án.

Dr. Pauler Tivadár.

Tárogató.

Rimaszombat, jun. 16.

Árverések: Szeghő Pál 3317 frt 80 kr-ra becsült ingatlan birtoka, július 19. Agtelek, (rszombati kir. törvényszék). — Molnár Andrásné 487 frtra becsült birtoka — jul. 19. Kövi, (rszombati kir. törvényszék).

Hirdetések: Kubinyi Arnold és Anna elleni 91 frt 39 kr. iránti végrehajtás, ingóságok 374 frt becsárban Várgedén. A tulajdoni vagy elsőbbségi joggal bírók igénykerez-

setüket 15 nap alatt adják be (rszécsi kir. vb. végrehajtó). — Br. Vay Alajos és neje-nél 2985 frt követelés kielégítésére lefoglalt 100 köböl zab, 100 köböl köles, 2 kazal széna, 13,000 frt kártalanítási összegből álló ingóságok — összesen 14,300 frt becsárban; az elsőbbségi vagy tulajdoni jog bejelentése 15 nap alatt — (rszombati kir. végrehajtó.)

Irodalom.

A „Budapesti Hírlap“ e hó 15-től megjelent. Szerkesztője Csukássy József, főmunkatársa báró Kaas Ivor, bel- és külpolitikai mindmennyi jeles nevek a hírlapiradalomban. A lap kiadását Rákosi Jenő vette át, aki októberben visszalépven a népszínház igazgatásától irodalmi munkásságát, mint a szerkesztőség tagja a lapnak szentelendi. Mind-ezek tudásával közönségünk azon része, mely ismeri a Csukássy által szerkesztett előbbi „Pesti Hírlap“-on a Légrády-tesztvért által elkövetett páratlan csinyt és jogtalanságot, melynek folytán a hírlap hirtelen és alattomos módon az igazi szerkesztőtől elragadtatott s más, épp ellenkező irányt követő (kormánypartii) szerkesztőre — dr. Kennedy-t nyert: mondjuk, közönségünk ezen része s a régi előfizetők az elterferált „Pesti Hírlap“ helyett bizonyára a „Budapesti Hírlap“-ot járják, melyet ezennel mi is melegen ajánlunk.

— A magyar birtokos osztály hanyatlásáról figyelemre méltó cikket jelent meg a „Budapesti Szemle“ júniusi füzetében Asbóth Jánostól. A jeles publicista bár nem hosszán, de behatóan foglalkozik az actualis tárgygyal, eleven képét adva a gentry hanyatlásának, élénk megvilágításban nagy ügyességgel grupprozza az okokat, melyek azt előidézték s rámutat a következményekre is, melyek visszamaradhatatlanul kisérni fogják. Asbóth nem maradt a felületen; a dolog mélyére látott s menten mint a conservatív, mind a modern demokratikus elfoglaltságtól, magyar nemzeti szempontból állítja élénk érekesen és szabatosan a nagy hivatásit híven teljesítő birtokos osztályt, mely demokratikus alapra volt szervezve, mert minden nehézség nélkül vette fel magába mindazon elemeket, a mik vért fölfrissítették, új és igaz vonásokkal mutatja ki a hanyatlás kezdetét és lefolyását: épen saját nemzeti erényei voltak romlásának magva, hogy készséggel nyitott utat a modern intézményeknek, meghajlott a humanitási kívánalmaknak, alárendelte érdekeit a közjóknak az adórendszer meghozatalában, melynek egész sulya épen a földre nehezedik. Szerző nem felejt ki egyetlen apró vonást sem, tömören, mozaikszerűen színezi ki teljes egészé a szomorú képet, feltárja a belügyi viszonyokat egy félszázad óta hazánkban, s látni hagyja, hogy a rendezkedési átmenetben, mint kerül a nemesi osztály mindig alább-alább, míg a forradalom a nagy tőkék behozatala, a pengz-gazdálkodás, melyhez nem értett, végül pedig a hadsereg, a közigazgatás és igazságszolgáltatás reformja, mely a nemesi osztályt kiszorította a sine curákból, valamint a nagy culturai forradalom is, mely 1848. óta rohamosan folyt le, oda juttatta a birtokos osztályt, a hol ma van. Asbóth kimondja ugyan nagybecsü tanulmányában, melyet mindenki élvezettel, érdeklél olvashat el, hogy a válság javán már átesett a birtokos osztály, de ebben már aligha van igazsága. Mi azt hisszük, a válság még csak fokozottab stadiumán van, s még jobban elfog mérgesedni. Azon intézmények, melyeket ennek ellensúlyozására hoztak s melyeket Asbóth bíztos szemmel ösmer fel s izmos kézzel markol ki, kétségtelenül enyhíteni fogják a válságot, de nem tartóztathatják fel. Épen Asbóth történelmi reflexiokkal kísért találó észrevételei cikke elején, bizonyítják azt legjobban. Maga is némileg ellenkezésbe jön önmagával a befejezéssel, mely jobban illett volna egy hatást vadászó hírlapi cikkbe, frázisnak, mint egy át gondolt, nagy fáradsággal és sok ügyességgel kidolgozott essay-be, mely ez ellentmondó illusorius befejezés nélkül lett volna csupán teljes egészé. „De lesz egy rész“ — így szól — „a nemesség közt, mely azt fogja mondani, hogy valamint őseink fegyveres kézzel vitták vissza elveszett posztókat, ugy mi is vissza fogunk vivni elveszett posztókat a munka és szellem fegyverével és győzni fogunk. És ha e munkások diadalmas-kodni fognak — akkor aztán meglehet, hogy jön idő, a mikor a nemzet egész nemességét, mely zászlóit magasra tartotta ezer esatában és veszélyben is, a melynek ősi törvényeink szerint ugy is csak az a hivatása, hogy a hazáért meghaljon, odadobhatja a halottakhoz, őseink sírboltjába, mert ha ez a nemesség talán tönkre is megy hibái és gyöngéi miatt, erejét és erényeit átfogja örökíteni egy új nemzedékre, és ez az új nemzedék az egész nagy magyar nemzet lesz.“ m. k.

Hírek és vegyesek.

— Beszámoló beszéd. Csider Károly országgyűlési volt képviselő s a m. ellenzék újból felléptetett jelöltje, mult vasárnap tar-

*) E figyelemre méltó cikket a „Magyar-Arföld“-ből vettük át. Szerk.

tta helybeli és vidéki, nagy számban megjelent választói előtt a „Rózsa“ nagy terjedelmű és tartalmas volt, elegans irály szónoklata a képviselőjelöltek, melyben széles alapon fejtegette az állapotokat, a mérsékelt ellenzéknek a lefolyt országgyűlés alatti okadatolt magatartását, élénken festve a kiválóbb mozzanatok s körülírva a pártnak szükséges további magatartását, végül a választók kezébe tette le — köszönetének hő kifejezése mellett — mandatumát, magát figyelmükbe ajánlván. — Lelkes beszámolója után Lőrinczy Endre ügyvéd emelt szót, megköszönve a választók nevében a volt képviselő eddigi magatartását, a kerület illő képviselését s újból kiküldte; mire Csider Károly hazafias szellemű, rövid feleletet s ismételt köszönetet adva — a gyűlés eloszlott.

Tanító-egyleti gyűlés. A gömörmegeyi áll. tanító-egylet bizottságának folyó évi június hó 15-én tartott gyűlésében — Pelsőz városában tartandó — tanító-egyleti közgyűlésünk idejéül az 1881-ik évi július hó 6. 7-ik napjai tűzettek ki. Midőn ezt az egyelet tagjainak tudomására hozom, felhívom a közgyűlésen résztvenni kívánókat, hogy a tagsági jegyért, mely nélkül elszállásolás- s községek segélyezésére igényt nem tarthatnak, a vasuti árleengedést élvezni óhajtok pedig a vasuti igazolványért is, bezárólag június hó 30-ik napjáig a megyei tanfelügyelőségnek mulhatatlanul jelentkezzenek. — A közgyűlés alkalmával tartandó hangverseny tisztá jövedelme egyletünk- s az „Eötvös-alap“ javára fog fordítani. Felkérem a közreműködni óhajtokat, hogy az általuk előadandó mű címét a gyűlésre jelentkező levélükben jelezní sziveskedjenek. — A tanszerkiállításra küldendő tárgyak július hó 2-ik napjáig Fűkö Adolf pelsőzi ref. tanító urhoz szállítandók. — Kelt R.-Szombat, 1881. június 16-án — **Fülep Bénéjámán.** ált. tan. egyf. bizottm. elnöke.

Főt. Czékus István tiszai kerületi superintendens ur canonica visitátója e hó 12-étől tart. Hivatalos látogatása mindenfelé ünnepeles színezetet nyer, — a magas tisztelet közmegbecsülés és forró szeretet nyilatkozatai egyik helyről a másikra kísérik. Felső-Pokorág, Cserenesény, Orlaj- és Bakostörök, Székánok és Ráhoi fi- és leányiskoláiban már elvégezte a szükséges látogatást, atyai tanácsokkal, intelmekkel látva el a növendékeket, kiknek igyekezete mellett buzgó tanítók szép törekvése s a derék főpap elismerése nyilatkozik. A superintendens ur oszgyáni és kereszturi látogatása után 21-én d. után városunkba jő; a választások alatt itt fog tartózkodni s nem távozik el körünkől csak 27-én. Megemlítjük még, hogy mostani útjában a rendes tagokon kívül Institúrisz Endre helybeli ügyvéd és jogi gondnok ur kíséri.

Felhívás közebédre. Tisztelettel felkéretnek mindazok, a kik a helybeli ev. egyház által, főt. Czékus István superintendens ur tiszteletére június 26-án a megyeház nagytermében rendezendő közebéden részt venni kívánnak, sziveskedjenek e czébból Tibély S. A. kereskedésében június 22 d. u. 6 óráig jelentkezni. Egy teríték ára borral és zenével: 2 fjt 25 kr.

A veres kereszt országosan segélyző nőegylet megyénkbeli fiók-egyletének megalakítása végett, mint mult számunkban is jelentettük, az ideiglenes bizottság a megye minden vidékére gyűjtőveket bocsátott ki, a legügyesebb női kezekre bízva azok betöltését. Helyben már hétfőn actióba léptek a „szép“ gyűjtők, s mondhatjuk, mind a 12 hölgy ive nagyszerű eredményt mutat fel. — Ezen itartók praktikus eljárása csak azt a kifogásolni valót hagyja maga után, hogy nem beosztva, utczánként működtek, de többen is felkerestek egy személyt s a polgáremberek házaít, a hol pedig szinte várták az aláírás idejét — kikerülték.

Szontagh Zoltán tornallyai segéd-szolgabíró jegyet váltott Szentiványi Róza kisasszonnyal, Szentiványi Árpád felfalusi földbirtokos leányával.

Színházi jelentés. Miklósy Gyula szinigazgató kibocsátotta előleges színházi jelentését, mely szerint e hó 23-án a Hozelicz sörösarnoka udvarán fölállított szinkörben megkezdte előadásait. A még itt nem látott jobb darabok, lennének — a műsor után itélve — „Mathusalem“, „Titilla hadnagy“, „Ördög a földön“, „Donna Juanita“ cz. operettek, — „Mukányi“, „Tiszt urak a zárdában“, „Váljunk el“ vigjátékok, — „Borzáné Maresája“, „Szomszéd uram kakasa“ énekes nép- és „Fabricius leánya“ nagyhatású szinmű. — A műsor jeles: Miklósy társulata pedig olyan, mely a vidéki legjobb társulatok egyike, bizonyítják azon jó hírek, melyek mindenütt megelőzik. Rozsnyón elég jó sikerrel működik; laptársunk a legmelegebben nyilatkozik az előadásokról — azt mondván, hogy Miklósy vigjáték és operettehez kiváló erővel rendelkezik, míg ruhatarak és díszletek nem hagnak fel semmi kívánni valót.

A választásokhoz. A rimaszécsi kerület függetlenségi képviselőjelöltül

Kossuth Józsefet léptette fel. Kossuth a jelöltséget elfogadta.

Uj hatóság. Az igazságügyiminiszter a nagyörözei kir. járásbírósgot saját területére nézve teellekönyvi ügyekben bírói hatáskörrel ruházta fel.

Gazdasági tudósítónak a rozsnyói járásban a földmívelés-, ipar- és kereskedelem ügyi m. kir. miniszter Sebők Pál eszterneki birtokost s volt főszolgabíró nevezte ki.

Ritka vendég. A mult héten ifj. Szentmiklósy Kálmán Uzapanyiton egy barna keselyűt (Vultur cinereus) lőtt. Párja is vele volt, de ennek eleste után eltávozott. — Az elejtett példány tollazata sötétbarna, feje és nyaka tömött pehelylyel fődött, nyakszirtén zilált tollakból álló örv köríti; vastag esőre feketés, ferdén fekvő orrlyukakkal; erős lábai violakékesszínűek, horgas kopothegyű karmokkal. Hossza egy, szárnyterje két és fél méter. — Hoanon került? nem tudni. Valódi hazája Erdély és az aldunai vidék. Jubokra és őzekre vadász; élő állat hiányában megessi a dögöt is. Kitömés végett Rimaszombatba hozták.

Halálozások. Radnótfay Nagy Anna, Tasner Géza kat. becső biztos sőgornója hunyt el városunk f. hó 14-én életének 40-dik évében. Holt testét B.-Pestre szállították. — Jakabfalvy Béla megyei közp. árvászéki kiadót érdekeny esapás érte, kis fia Dezső elhunytával. Aldás és béke poraikra!

Térzene volt f. hó 13-án. Eléggé jellemzi időjárásunkat, hogy még a hetenkinti zenét sem élvezhetjük a banda minden jóakaratára daczára. — Se tavaszi, se nyári az idő, melyben vagyunk s mely a halálozási esetek szaporodását idézi elő.

Ködfátyolképek. Tasnikovits Antal volt 48-as honvédő hadnagy és leánya most esütörtökön és szombaton élvezetes estéket szerzett a közönségnek. Fény- és ködfátyolképei szóval optikai és fizikai mutatványai igen érdekesek, a közönség figyelmét teljesen kiérdemlők. Ma lesz az utolsó látványosság.

Választási idők jele. Illetékes helyről vesszük a tudósítást, hogy Kokován a mult héten egy egyénnek, ki a képviselőjelölt lobogóját tűzte ki, míg az asztalon pénzét számolgatta — padlására törtek a felbérelt ellenpártiak, a jelvényt ledobták, szétépvő sárba tiporták s mikor a gazda hozzájuk sietett az asztalon feledt pénzt a szemfülesek elrabolták. — A nyomozás megindított. — Ilyenek is előadják magukat a választások alatt.

Európa vasuti hálózata 1845-ben 9100. Amerikáé 7800—16000 kilométerre, 1850-ben 38000. 1860-ban 107000 1870-ben 210000. 1878-ban már 334000 kilométerre terjedt. Eddig 105000 gőzmozdony készült. 1875-ben a vasutakon Európában 1140 millió személyt és 10800 millió mázsa podgyaszt szállítottak. A vasutak kiégítésére 40 milliárdot fordítottak.

Statistika. A „Figaró“ szerint Európában napoként két milliárd gyufa fogy el, melynek előállításához 400000 köbméter fa és 210000 kilogram foszfor szükséges. Ha minden gyufa meggyújtására csak egy másodpercet számítunk, akkor Európa népei napoként 550 órát fordítanak a meggyújtásra.

Rövid hírek: A világ vége mint folasz lapok írják ez év nov. 15-én lesz. Az elpusztulás programja 15 napig tart. (?) — **A bengáli mahandsah** egy elefántja megbolondult. — **Nagy hóesés** volt Ausztriában. — **Id. Károlyi István** magyar főuraink legjelesbike elhunyt Főthon. — **A szlávok** Rómába zarándokolnak, hogy ott a pápának köszönetüket fejezzék ki Cyrill és Method szláv apostolok szentté emeltetése alkalmából. — **Grixom** nevű amerikai 45 napra tervezett koplaló tourt kezdett meg május 28-án. — **Egy cigány** T. Sz. Mártonban 70000 frotot nyert a sors-huzáson. — **Rimaszombatban** a vörheny pusztít a gyermekek között. **A — sajjóvölgyön** erős fagy ártott a gabonának.

CSARNOK.

Blanche:

— Elbeszélés Raek B. A. után **B. I.** —

A szövetségeseik által legyőzött és Elba szigetére száműzött Napoleon-örzöinek éberségét kijátszva megjelent váratlanul katonái között és bevonult azon városba, hol rövid idő előtt ledöntetett császári széke. Gyáván, mint a héja a sas elől, ugy menekült az időközben trónra ültetett francia király a hatalmas Napoleon előtt. A mint e hír elterjedt, máris a szövetségeseik hadai indultak a nagy Napoleon ellen.

Azon lelkesülés, mely két év előtt a német ifjúságot a harezra hívta, most sem lankadt el, hanem kétszeresített erőlyvel ajánlák fel esekély erejüket hazájuk megvédésére.

En is, mint jó hazfi, elhagytam dolgozószobámat, hol mint ügyvéd-jelölt foglalkoztam és siettem szolgálatomat hazám és nemzetem védelmére felajánlani. N... ezred soraiban találtam mindazon bajtársakat, kikkel két évnek

előtte ugyanazon ügyért küzdöttem. Mindnyájan üdvözöltek örültek megjelenésemem, kik szintugy mint én elhagyták tűzhelyüket, hogy a zászlók alá sorakozzanak.

A sok közül hasztalan iparkodtam azt az egyet feltalálni, a kit legjobban óhajtottam 2 évi távollét után viszontlátni és ez volt S... gazdag kelet-poroszhoni földbirtokos egyetlen fia Tivadar, mivel már a bonni egyetemen szoros barátságba léptem, mely baráti kapcsolatot a hadjárat, a nélkülözések és örömök szorosabbra fűzték ugyanmilyra, hogy testvérek gyanánt szerettük egymást.

Mióta megismerkedtünk, nem tudtunk egymásnélkül élni sem olyannyira, hogy gondolataink és óhajaink megegyeztek, holott kedély állapotunk nem volt megegyező. En gyors elhatározásu, tüzes és türelmetlen természetű voltam, ő pedig hidegvérűség, komolysága és jól megfontolt tettei által tüntette ki magát. Ő néhány évvel idősebb volt nálamnál valamint az ezred fiatalabb tisztjeinél. Barátainak multságain, melyek néha nagyon is katonaszint látszottak öltetni nem vett részt s ezért nem éppen kedvelték őt. Csak én egyedül vonzódtam hozzá, ki jellemét, kedélyét és gondolkozásmódját jól ismertem és ez volt azon belső öröm, melylyel megjelenését türelmetlenül vártam. Hogy el fog jönni, abban bizonyos voltam, mert közvetlen távozásom előtt levélben tudatta velem, hogy ő is nemsokára ezredéhez vonul, a hol engem feltalálni remél.

En tehát mindent megtettem, hogy őt mint barátomat fogadhassam és türelmetlenül vártam érkezését, hogy keblemre szoríthassam. Végre megérkezett a régen várt jó barát, karjaimba zártam és átadtam magam a viszontlátás boldog érzésének, azután lakásomra mentünk, melyet ittlétünk tartamára béreltünk. Tivadar barátom azon idő alatt, — mióta egymástól távol voltunk — sem külsejében, sem tulajdonában nem változott. Ő akkor 26 éves volt, magas karesu alakját a huszártiszti egyenruha még szebbé varázsolta, arczán egy seb forradásihelye látszott, melyet a lipesei esatában egy francia vörtes gyilkoló vasa mért. Ez mint katonát diszítette; de arczát mégis némileg elékteleníté. Ő ezzel mit sem gondolt, hisz királyá mellé a vas-kereszt vitéz jelvényével ékítette, mely a vitézség legszebb elismerése. Miután apró házi dolgainkat elvégeztük, az ezred parancsnokánál jelentkezünk. — ki ugyanis barátságunkat ismerte — szívélyesen üdvözölt és kijelenté, hogy ugyan egy esatpaha osztott be, miután — mint mosolygva megjegyzette. — nem akarja azt szétrombolni a mit az Isten kötött.

Nemsokára Blücher apó vezérlete alatt átlértük a Rajnát, mindenütt együtt voltunk, miért is barátságunk közmondássosá vált. Őt Castor-nak, engem pedig Polluxnak hívtak társaink.

Oldalánál harezoltam a ligny-i és waterloo-i esatákban, — 11 nappal utána Páris, a büszke város előtt álltunk másodízben. Még látszott mintha a főváros a győzelmes sereg ellenében védelemre készülne; — de esupán Montmarte bevétele és Blücher győzelme Vandamme fölött nemkülönbön az issy-i esata sietteték Páris átadását.

Fájdalom, a német fegyverek eme nagy diadalát, seregünk bevonulását Párisba barátom mellőzésével kellett ünnepelem. — Az utolsó ütközetben egy golyó által mellén találva hanyatlott le lováról. Miután a győzelem miénk volt első teendőm volt, hogy barátomat felkeressem, kit végtelen öröömömre még életben találtam. Néhány emberem segítségével sikerült eszméletlen állapotban levő barátomat, egy közelfekvő mezei lakba elszállíttatnom, hol őt egy asszonynak — Briancourt tőzsér özvegyének — gondozására bízam, a ki vagyona maradványaiól leányával itt e helyen élt. Miután az özvegy engem a legjobb bánásmódról biztosított, melyben barátomat részesíteni fogja, elhagytam a házat anélkül, hogy leányát láttam volna. (Folyt. köv.)

Szerkesztői üzenetek.

D. L. Oly hiba, melyért az illetőt nevétség tárgyává lehet tenni, de — élezlapban.

— **r-a.** A mi nézetünk sok ponton jön összeütkezésbe az önével; félre tettük.

K. L. Eszköz, de nem a mi ezclunkhoz. A művelt közönség felfogja annak nem czélzatos, de igazi értelmét.

Tiszolcz. Mikor halljuk már a szép szót? Ne szégyenitse meg kollegáját.

K. L. Tudatni fogjuk a szerk. iroda áttételét.

K. Gy. Mások is legyen szerencsénk!

A-da. „Rossz szomszedság török átok...“

Többeknek. Dolgozó társaink álnevet is tiszteletlen szoktuk tartani; ki írta azt a távezát: azt a szerkesztőség nem önök előtt fedezi fel.

Felelős szerkesztő s laptulajdonos:

Pető Porubszki Pál.

Szerkesztőtárs: **Fóthi Kovács Béla.**

Nyilt tér*)

Alulírottak ezennel igazolják, hogy a H. P. Szt: J: és H. M. urak között felmerült becsületbeli ügy, a sértő felek által formaszérlőleg megadott s H. P. ur kezéinél levő okmány igazolása szörint, H. P. ur és családja megelégedésére a becsület követelménye szerint tisztán és tökéletesen elintéztetett.

Kelt Rimaszécsen 1881. június 13-án.

Somoskeőy Dezső.

Somoskeőy Árpád.

Losonczy Kálmán.

Kisgergely Gyula.

*) E rovat alatt közöltékért nem vállal felelősséget a Szerkesztő.

H I R D E T É S E K.

Haszonbérlet.

Ráhoi közbirtokosság tulajdonát képező Varbóczyi, Ráhoi, Kezegei, Rima-Zsaluzsányi és Rima-Lehotai koresháltatási jog, járulékaival együtt, folyó évi szept. 29-től kezdve — július 10-én Varbóczon tartandó nyilvános árverés útján — fog haszonbérbe kiadatni.

Bővöbb tudósítás Varbóczon a közbirtokossági igazgatónál kapható.

1—3

„MARGIT“ gyógyforrás viznek

növekvő fogyasztása a víz kétségbevonhatlan gyógyhatásának következménye és szerencsés vegyösszetételének bizonyítéka. Mint unikum különös elősmérest vívott ki **esekély szabad, de gazdag félig kötött szénsav tartalma.**

Gyógytani tekintetben kiterjedt alkalmazást nyer általjában a **légző-, emésztő- és húgyszervek** hurutus bántalmainál.

Borral használva kiterjedt kedveltségnek örvend.

Hamisítások elkerülése tekintetéből figyelmeztetik a t. ez. közönség, szükségleteit csak jól ismert helyekről beszerezni,

Raktár: Rimaszombatban Kern Adolfnál.

11—12